

ροῦ παρχπετάσματος· καὶ ἐπὶ ἐκάστης κλί-
νης ἐφαίνοντο δυσειδῆ ὀστά, λείψανα ἐγκα-
ταλειμμένα μονάρχου ισχυροῦ. Περὶ αὐτάς
ἦσαν διεσκορπισμένοι αἱ ἐνδυμασίαι τῶν
παρελθόντων ἐκείνων χρόνων· ἐνδύματα
πλήρη κεντηματιῶν, ἀλυσιδὲς μὲ πολυτίμους
λίθους, διαδήματα χρυτᾶ ὅμοια μὲ ἐκεῖνα
τὰ ὁποῖα ἔφερον τότε οἱ μονάρχαι. Καὶ ἐν
τῷ μέσῳ ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλοῦτου, ὁποῖα
χλεῦν! ἡ κεφαλή τοῦ κυρίου, ἀνευ σαρκῶν
καὶ πλήρης κόνεως, ἐφαίνετο γελωτᾶ καὶ
τρίζουσα τοὺς ὀδόντας.

Νευαρκωμένοι ἐκ τῶν ἡδονῶν, βρυκαλι-
ζόμενοι ὑπὸ τῶν ὀνείρων τῆς εὐτυχίας, ἐκοι-
μήθησαν, ἐνῶ μὲ βῆμα ἐλαφρόν καὶ λα-
θραῖον αἱ μνηστᾶι αὐτῶν ἐφαίνοντο πλανώ-
μεναι περὶ τὴν κλίνην, ἵνα προστατεύσωσι
τὸν ὕπνον αὐτῶν· ἀλλὰ πρὶν τῆς πρωίας
τὸ σπεῦδον βιάδισμα τοῦ φόβου διεδέχθη
τὰ δειλὰ βήματα. Τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ
εἰσὶ στενῶς ἀναμειγμένα εἰς τὸ εὐθραστον
ὑφασμα τῆς ζωῆς καὶ μέχρις οὗ ἡ ψαλλίς
τῆς μοίρας διασχισθῆ τὸ ὑφασμα τοῦτο, δὲν
δυνάμεθα ν' ἀποχωρίσωμεν αὐτά, οὐδέ δυ-
νάμεθα ἐκ τῆς παρούσης ὥρας νὰ κρίνωμεν
τὴν ἐπομένην. (Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

ΕΙΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΝ ΣΟΥΤΣΟΝ

ΥΠΟ

Σ. Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ.

I

Malheur à l'enfant de la terre
Qui, dans ce monde injuste et vain,
Porte en son âme solitaire
Un rayon de l'Esprit divin.

V. Hugo.

Τὸ ἄνθος μαραινέται,
Τὸ φύλλον ξηραίνεται,
Ὁ κόσμος περνᾷ,
Καὶ μόνος ὁ θάνατος,
Ἐπλάσθη ἀθάνατος,
Αὐτὸς δὲν γερνᾷ . . .

Τοὺς στίχους τούτους ἐχάραξαν αἱ νεκραὶ
καὶ ἐσταυρωμέναι αὐταὶ χεῖρες, τοὺς παλ-

μοὺς τούτους ἀνέδωκαν τὰ ἐσβεσμένα αὐτὰ
στήθη, τὰ μέλη αὐτὰ ἀπήγγειλαν τὰ πε-
φυγμένα ὑπὸ τῶν στεναγμῶν αὐτὰ χεῖλη.
Πόσους ἄλλους βαθεῖς καὶ ὠραίους ρεμβα-
σμούς, πόσους ἄλλους ζῶντας καὶ πυρώδεις
τῆς καρδίας σπαρχμούς, πόσην ἄλλην ἡ-
δύπνου καὶ ὑψίφρονος ποίησιν κατέλιπεν
ὁπισθὲν τοῦ ὁ καταδύων ἤδη οὗτος νεκρός!
ὦ, πρὶν ἀκόμη τὰ μαῦρα χῶματα σκεπά-
σωσι τὸ πτώμα τοῦτο, πρὶν ἀκόμη τῆς
γῆς τὸ εὐρὺ στέρνον ὑφαρπάσῃ, ὡς ὑπὸ ἀ-
πέραντον τάφου πλᾶκα, τὸ σῶμα τοῦ ποιη-
τοῦ, ἄφριτέ με νὰ ἴδω ἔτι αὐτόν, προσηλώ-
σωμεν ὅλοι μίαν ἔτι φορὰν τὸ πανύστατον
βλέμμα. Μίαν ἔτι στιγμὴν καὶ ὁ ἥλιος δὲν
θέλει φωτίσῃ πλέον τὸ πρόσωπον τοῦ Σού-
τσου, μίαν ἔτι στιγμὴν καὶ οὐδέποτε πλέον
ὀρθόκλμοι ἀνθρώπινοι θέλουσι συναπαντήσῃ
ἐν τῇ γῇ αὐτόν, μίαν ἔτι στιγμὴν καὶ τὸ
σῶμα τοῦ Ὀδοιπόρου σβύνει, ἐκλεί-
πει, βυθίζεται ὑπὸ τὴν γῆν, ὡς διάπτων
ἀστὴρ εἰς τῆς νυκτός τὸν ἀχανῆ ὀρίζοντα.

II

Ὁ νεκρός οὗτος εἶναι ἐκεῖνος . . . Σήμε-
ρον ὑπὸ τὸν διπλοῦν χειμῶνα τῆς πενίας
καὶ τοῦ γήρατος, ἡ ὑπερήφανος δρυς συνε-
τριβῆ καὶ κατάκειται ὧδε βαρεῖα, ἀφυλλος,
ξηρά. Ἄλλοτε ὁμως, ἄλλοτε ὅτε τὴν νεό-
τητα ἐκράτει εἰς τὰ στήθη καὶ ἐγγὺς τὴν
ἐλπίδα ὡς στέμμα ἀδαμάντινον, ἦνθει ἡ
βασίλειος δρυς, καὶ φύλλα ἀνέδιδε, καὶ
καρπούς ἀπέφερε, καὶ διέχεεν εὐωδίαν καὶ
ποιήσιν, καὶ κατέβραινεν δρόσον καὶ δάκρυα,
καὶ κατήρχετο εἰς τοὺς περῶντας πλησίον
τοῦ ἡ σκιά καὶ ἡ ἐλεημοσύνη. ὦ, ἦτο οὗ-
τος ποτὲ, ἦτο τότε, ὅτε τὸν Ὀδοιπό-
ρον συνησθάνετο, καὶ τὸν Ἡλιοῦν διή-
νοιγεν εἰς τὰς καρδίας, καὶ τὸν Μεσσίαν
ἐκέρυσσεν εἰς τὰς ψυχάς, ἦτο τότε τὸ ἐκ-
βλάστημα τῶν ἡγεμόνων, ὁ ἀδελφός, ὁ
ποιητής, ὁ Παναγιώτης Σούτσος. Ἐν τῇ
πολιτείᾳ ἡ ζωὴ του ἦτο τότε ὡς σύννεφον,
ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τὸ στήθος ἠδύναντο νὰ πί-
πτωσι καὶ τὰ δάκρυα ὡσεὶ βροχὴ ὑπὲρ τῶν
ἀτυχοῦντων καὶ ἅμα κατὰ τῶν τυραννούν-
των οἱ κεραυνοὶ· ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ ζωὴ
του ἦτο τότε ὡς ἥλιος, διότι αἱ μεγάλαι
καρδία, φωτίζουσαι τοὺς ἄρχοντας καὶ
ἅμα ἐλεοῦσαι τοὺς πένητας, ὁμοιάζουσι

τὸν ὠραῖον ἐκεῖ ἐπάνω θεὸν τῶν Ἰνδῶν, ὃς
στις δίδει ἐπίσης τὰς ἀκτῖνάς του καὶ εἰς
τὰ κρυστάλλινα τῶν βασιλέων παράθυρα,
καὶ εἰς τοῦ ἀγρότου τὴν ἐλώδη καλύβην.

Ἦτο τότε εἰς ὅλα πλούσιος. Καὶ ἐδω-
ρεῖτο ἡγεμονικῶς τὰς ποιήσεις του εἰς πᾶ-
σαν καρδίαν ἀνθρώπινον, τὰς παρηγορίας
του εὐέλπιδας εἰς ὀλόκληρον ἔθνος, τὴν
στοργὴν του χιλιόκρουνον εἰς στήθη ἀδελ-
φοῦ καὶ συγγενῶν, τὸν χρυσὸν του εἰς πάντα
πτωχόν, εἰς πάντα δυσδαίμονα ὀδοιπόρον
τοῦ βίου. ὦ, μὴ ζητήσετε τὸν Ὅμηρον,
τὸν Μίλτωνα, τὸν Τάσσον, τὸν Λαμαρτίνον,
τοὺς Σούτσους, ν' ἀποθάνωσιν ἐν χρυσαῖς
κλίμαις καὶ ἐν πλούτῳ. Καὶ ἂν Κροῖσοι
γεννηθῶσι, θ' ἀποθάνωσιν ἐν ψιᾶθῳ. Ἐχου-
σιν οὗτοι ἀνοικτὸν τοῖς πᾶσι τὸ θυλάκιόν
των, ὡς ἔχουσιν ἀνοικτὴν τὴν ψυχὴν των
ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος· μένουσιν οὗτοι
πένητες πάντοτε, διότι ἀποπνέουσιν ἀληθῆ
ἐλεημοσύνην φύσει ὡς διαχέει ἀπλῶς τὸ
ἄνθος τὸ μύρον του, καὶ ὁμοιάζουσιν οἱ
ποιηταὶ πρῶτοι τὴν κρήνην λαμπάδα, ἣτις
ἀπαλῶς τοὺς ἄλλους φωτίζουσα, αὐτὴ
σκληρῶς καίεται καὶ ἀναλίσκεται. . . Ἰ-
δατέ τον νομίζεις, ὅτι καὶ νεκρὸς, μὲ τὰ
ἥρεμα αὐτὰ χεῖλη, μὲ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑ-
πωχρον μορφήν, μὲ τὰς ἐσταυρωμένας αὐ-
τὰς χεῖρας, ὑποψιθυρίζει προσευχᾶς, δέεται
ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης ἐνώπιον ὄλου
τοῦ οὐρανοῦ!

III

Ἦτο τοιοῦτος. Εἶχεν εὐρείαν διάνοιαν,
εἶχε μεγάλα αἰσθήματα, ὡς εἶχεν ἀχανῆ
τὴν φαντασίαν· οὕτω ὠνειροπόλει καὶ τὴν
Ἑλλάδα ἀπέραντον, ὠνειροπόλει τὸν ἐλ-
ληνισμόν αὐτοκράτορα ἐστεμμένον τὴν Ἐ-
πτάλοφον. Καὶ τὸ ὠραῖον αὐτὸ ὄνειρον ἐ-
πλάνα μαγεῦον τὴν ζωὴν του, καὶ οἱ ἀτέρ-
μονες οὗτοι πόθοι κατέτηκον τὸν βίον του,
καὶ μετὰ τήσιν ἔμμουσον τῆς καρδίας του
ἀνίαν καὶ διαπάλην, καὶ μετὰ τόνον βαθύ
καὶ ἀγωνιώδες φιλανθρωπίας αἰσθημα, καὶ
μετὰ τὸσας περιπετείας τῆς ζωῆς του σπα-
ρακτικᾶς, ἔζη ἔτι, ὑπέφερεν ἔτι εἰς τὰ στήθη
του τὴν ζωὴν, ὡς ὁ Ἄτλας τὸν οὐρανόν,
καὶ ἔβαινε βραδύς πρὸς τὸν τάφον, ὡσανεὶ
ἐλυπεῖτο νὰ ἀφίση τὴν γοήτιδα τῆς Ἑλλά-
δος του φύσιν, καὶ ἐνέβαλλε νὰ ἀποθάνῃ,

ὡσανεὶ περιμένων ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν,
μή τοι ἴδῃ ἐκκινουῖν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἑλ-
λῆσποντον τὸ αἰσχύλειον ὄνειρόν του, καὶ
ἔβαινε βραδύς πρὸς τὸν τάφον, ὡσανεὶ στρέ-
φων ἔτι τὸ βλέμμα, μήπως ἴδῃ ἐπανατέλ-
λουςαν τὴν ἑλληνίδα σημαίαν, ἐκεῖ ὅπου τὸ
πρῶτον ἐνητένισε τὸ φῶς, εἰς τοῦ Βασπόρου
τὴν δίδυμον ὄχθην, ἐκεῖ ὅπου ἔβλεπε τὰ
ἀνάκτορά του αὐτὸς, ὁ ἐκπτώτος ἤδη ἡγε-
μὼν τῆς ζωῆς, τοῦ πλούτου, τῆς εὐκλείας
καὶ τῆς ποιήσεως. Ἄλλ' ἢ Ἑλλάς ἐκοι-
μᾶτο, ἢ Ἑλλάς εἶχεν ἡχῶ τῶν εὐχῶν του
καγγασμοὺς, ἢ Ἑλλάς διετέλει παιδίον ἔτι
φιλόνηκον καὶ ἀφρονουῖν· καὶ αὐτὸν ἐδίωκε
τῆς δυστυχίας τὸ φάσμα, ὡς τὸν Ὁρέστην
αἱ Ἐρινύες, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἐσώ-
ρευε τὰς χιῶνας του τῆς ζωῆς ὁ χειμῶν· καὶ
ὅτε τέλος εἶδε τὴν Κρήτην σθεννυμένην,
τελευταίαν τῶν πανελληνίων ἐλπίδων ἀνα-
λαμπὴν, καὶ εἶδεν ἔμφοβος νὰ νυκτώσῃ ἐν
τῇ Ἑλλάδι, ἐκλινε πρὸς τὴν γῆν ὁ ἀδελ-
φὸς τῶν γιγάντων τοῦ Ἀγῶνος, ὁ λυρωδὸς
τοῦ Βλαχάβα καὶ τοῦ Καραϊσκάκη, ὁ ἀ-
πηυδῆμένος παλαιστῆς πολιτικῆς ἀνοσίου,
ἐκλινε πρὸς τὴν γῆν, καὶ φέρων ἤδη λευ-
κὴν τὴν κεφαλὴν του ὡς τὴν καρδίαν του
ἀγνὴν καὶ ἑλληνόφρονα, ἐνηγκαλίσθη ὑπό-
δακρυς εἰς τὴν σκιάν τοῦ θανάτου ὁ ἀδελ-
φὸς τὸν ἀδελφόν, ὁ Ὀδοιπόρος τὸν
Περίπλανώμενον!

IV

Δύο ἀληθεῖς ἀδελφοὶ, δύο ἀληθῶν ποιη-
τῶν, δύο ἀληθεῖς Ἕλληνες, ἀποθνήσκουσιν
ἐν ψιᾶθῳ καὶ σπαραγμῷ ψυχῆς, ἐδῶ, σήμε-
ρον, εἰς τῶν Μουσῶν τὸ λίκνον, ὑπὸ τοσοῦ-
τον φῶς χριστιανισμοῦ, ἀποθνήσκουσιν οὕτω
οἱ λευκότεριχες ἀγωνισταί, οἱ παλαισταί τῆς
γραφίδος καὶ τοῦ ξίφους, οἱ ἀνακτησάμενοι
καὶ παραδόντες εἰς τοὺς ἀγερώχους σήμερον
ἀμαξοδρομοῦντας εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθη-
νῶν, φωνὴν ἑλληνίδα, ὀλόκληρον Κράτος.
Ἀπονεκροῦνται ἐν τῇ γῇ των ξένοι καὶ πέ-
νητες, ὅπως τὰ δειλαῖα ἐκεῖνα ὄντα, ἅτινα
οἱ ἄνθρωποι λατρεύουσι καὶ πλουτίζουσιν
ἐν πλήρει καλλονῇ αὐτῶν καὶ νεότητι, λα-
τρίζουσι δὲ καὶ ἀποστρέφονται γηράσαντα
καὶ ἐκτριβέντα! Εἶναι βάρβαρον.

Οὕτε εἶναι ἐναγές. Εἰς τὴν Δανίαν αὐτὴν,
τὴν γῆν τῶν Γότθων καὶ τῶν Βανδάλων,

τὸν Ἰωάννην Χριστιανὸν Ἀνδρersen, υἱὸν σαυδαλοποιοῦ, πενέστατον ἀλλὰ μεγαλο-
νούστατον ποιητὴν, οἱ βασιλεῖς Φρειδερίκος
ΣΤ΄. καὶ Χριστιανὸς Η΄. οὐ μόνον ἐν φιλο-
μούσῳ ἀμίλλη ἔσπευσαν νὰ συνδράμωσι με-
γενναίας συντάξεις, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοῦ
νὰ συμβιώσιν ἤρχοντο, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐν
ταῖς συναναστροφαῖς αὐτῶν συνέχαιρον, καὶ
ἐν τῇ αὐτῇ παρεκάθητο τραπέζῃ τῆς Δα-
νίας οἱ βασιλεῖς καὶ τοῦ σαυδαλοποιοῦ ὁ
υἱός. Τίς ὅμως ἐτίμα τὸν ἄλλον πλειό-
τερον;

Ἐὰν σήμερον ἀπὸ τῶν βασιλέων τὰ στέμ-
ματα ἀπαλείφεται τὸ ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ, ὡς βέ-
βηλος ἀπάτη, ὑπάρχει ὅμως ἐπὶ τοῦ μετώ-
που ἄλλων ἀκλονήτων βασιλέων γράμματα
γεγραμμένον πυρίνοις ὑπὸ τῶν οὐρανίων Ἐ-
κείνου δακτύλων ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ἀνεξίτηλον,
καὶ ἐνώπιον τῶν ἐμπνευσμένων Δαυὶδ τῆς
γῆς κλίνωμεν ὅλοι οἱ εὐθρυπτοὶ ἡμεῖς θνη-
τοὶ τὸ γόνυ! . . .

V

Ἄλλ' ἔστω δὲν θέλω νὰ κινήσω τὸν ἔ-
λεον πλέον οὐδαμῶς. Εἶναι πολὺ ἀργά.
Θέλω ὅμως νὰ ἀντλήσω ἀπὸ τοῦ νεκροῦ
τούτου ἐλπίδα καὶ θάρρος, θέλω νὰ ἀν-
τλήσω ἀπὸ τοῦ θανάτου ζῶν.

Πόσον εἶναι φωτεινός, πόσον παρήγορος
εἶναι διὰ τοὺς ἐπιζῶντας καὶ ὁ θάνατος αὐ-
τός τῆς μεγαλοφυΐας! Ὄταν βλέπω νὰ ἀ-
ποθνήσκωσι μικραὶ καρδίαι καὶ πνεύματα
χαμαιζηλα, εἰς τετυφωμένους καὶ μητρα-
λοίας πολιτικὸς ἀνὴρ, εἰς ἀνελετήμων καὶ
τυμφογέρων βαθύπλουτος, εἰς ἀνάλητος
καὶ κενὸς μονάρχης, λέγω: Πρὸς τί ἡ ἀθα-
νασία τοῖς ἀνθρώποις, διατί τὸ ἐρπετόν
τούτο νὰ ἐπανατεῖλη ἐν τῇ ἀθανάτῳ ζωῇ;
Ὁ ἀνίλεως, ὁ προδότης, ὁ αἰμοσταγής,
μετὰ θάνατον βραβεῖον δὲν ἀναμένει θε-
βαίως τιμωρίαν οὔτε, διότι ὁ Θεὸς δὲν θά
ἦναι τόσον κατὰ τῶν μικρῶν πλασμάτων
του σκληρός. Ἄρα οἱ ἄνθρωποι σβέννυνται
πασθενεῖς ὑπὸ τὸ χῶμα, καὶ ἡ κεφαλὴ μου
κλίνει ἀπελπίς καὶ περὶ ὅλων ἡμῶν. . .
Ἄλλ' ὅταν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν ταύτης ἀφί-
πταται ὁ νοῦς, ὅταν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡ-
μῶν ἐκπνέῃ ἡ τάλαινα ἀρετὴ, ὦ, τότε δὲν
θά εἴπῃς ὅτι ὁ Πλάτων, ὅτι ὁ Βύρων, ὅτι
ὁ Χρυσόστομος, ὅτι οἱ Μάρτυρες τοῦ Εὐαγ-

γελίου ἐκλείπεται μετὰ τοῦ σώματος των,
ὅτι ἀπαιτῶνται εἰς τοῦ θανάτου τὸ ψυ-
χος ἢ ψυχὴ τούτων ἢ ἅγια, καὶ ὁ δαιμό-
νιος ἐκείνων νοῦς, ὅχι τότε ὁ θάνατος ἀτό-
μων τοιούτων εἶναι εἰς τοὺς μένοντας ὀ-
πίσω ἐλπίς, τότε βλέπεις ὅτι, ἐὰν ὑπὸ
τὴν νύκτα ἀφανίζεται ὁ ἥλιος, δὲν σβύνε-
ται ὅμως. Τότε βλέπεις ὅτι ὁ ἀνθρώπινος
καὶ μεμαραμμένος οὗτος βόμβυξ, ὅστις ἐ-
δωρήσατο εἰς τὸν κόσμον τόσα διανοίας
καὶ καρδίας χρυσᾶ νάματα, τόσα πολυ-
τιμα μετάξης νήματα, δὲν ἐκλείπει ἐν τῷ
τάφῳ αὐτῷ, ὅχι ἐὰν τὸ σῶμα εἰς κόνιν
ὑπὸ τὸ μνήμα ἐρρῶν, ἡ ψυχὴ του θά ἐπα-
νατεῖλη εἰς καλλιπτέρυγα χρυσαλλίδα θυ-
θιζομένην εἰς τὸ ἀνέσπερον φῶς τοῦ ὄντος.
Ναί, ἡ μεγαλοφυΐα θνήσκουσα εἶναι τὸ
γλυκύτερον τεκμήριον ἄλλης ἀληθοῦς ζωῆς,
ἡ εὐγλωττοτέρα παραμυθία εἰς τὴν κυμαι-
νομένην ἐν τῷ πελάγει ἐδῶ τῆς ἀμφιβο-
λίας ψυχῆν τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ βαθεῖς κύκλω ἡμῶν οὗτοι λάκκοι, τὰ
χαίνοντα ταῦτα μνήματα, εἰναι ὄμματα
τῆς γῆς ἐν ἔρωτι καθορῶντα τὸν οὐρανόν.
Ἐκαστος ὧδε σκοτεινὸς τάφος ἀντανακλᾷ,
ἀντιστοιχεῖ εἰς ἓνα φωταυγῆ ἐπάνω ἀστέρα.
Ἐν ἐν τῇ γῇ ἡμῶν μνήμα καὶ ἐν ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ ἄστρον, εἶναι ἀδελφαὶ καὶ πανύσταται
κοιτίδες τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ
ἀνθρώπου.

VI

Ὁ Παναγιώτῃ Σοῦτσε, εὐδοῦ. Εἰς τὸν
λιμένα, εἰς ὃν ἤδη κατάγεσαι, θά ἀνα-
παυθῇ τοῦ Ὁδοιπόρου τὸ βῆμα, θά
γαληνιασῇ ἡ καρδία τοῦ Ἀγνώστου,
θά πληρωθῇ ἡ μυχία ἐλπίς καὶ ὁ ἅγιος
πόθος τοῦ ποιητοῦ εἰς τοῦ Ἀθανάτου τοὺς
κόλπους. Ἐὰν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ σου ἡ πτωχὴ
τοῦ ἀνθρώπου καρδία χύνη ἐν δάκρυ, ἀλλ'
ἡ φωτεινὴ ψυχὴ μου σε χαιρετίζει, χειρο-
κροτεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὴν διὰ τοῦ θανάτου
ἀμειβομένην ζῶν τῆς μάρτυρος ἐδῶ κάτω
ἀρετῆς. Εἶχες ἐν σεαυτῷ τὴν ἀκτίνα τοῦ
Θεοῦ ἐκείνην, ἥτις ἤρκει καὶ μόνη νὰ μετα-
βάλλῃ τὴν ζῶν σου ἐπὶ τῆς γῆς εἰς Προμη-
θεᾶ ἐπὶ τοῦ Καυκάσου, καὶ ὁ θάνατός σου
μὲ φαίνεται ἤδη Ἡρακλῆς εὐεργέτης, λύων
σε ἀπὸ τῶν φίλιων τῆς ζωῆς δεσμῶν, καὶ

ἐλευθερῶν σε ἀπὸ τὸ βίμφορ τῆς Δυστυ-
χίας.

Ὁ Παναγιώτη Σοῦτσε, εὐδοῦ καὶ ἀν-
ῆδη ὁ παγετώδης θάνατος ἐνηγαλίσθη καὶ
κατέχη τὸ σῶμά σου, μένουσιν ὅμως εἰς ἡ-
μᾶς αἱ ποιήσεις σου, ἡ εὐώδης καρδία σου,
ὡς ἔμεινεν ἡ καρδία τοῦ Βύρωνος εἰς τὴν
Ἑλλάδα, καὶ ποτε νεαρός τις Ἕλλην, γα-
λούχημα τῆς αἰμόλου γλώσσης τῆς Μούσης
σου, καθήμενος ὑπὸ φθινοπώρου πλάτανον,
εἰδὼ θοάτρης τὴν μνήμην σου εὐλογῶν,
ταῦτα θὰ ἐπαναλέγῃ ἐμμελῆ καὶ ἰθύ-
πνοα ἔπη, ὡς ὑπέμελπες σὺ χρυσοκόμης
εἰκοσαετῆς νεανίας :

«Εἰς τὴν ὁδὸν κ' εἰς τὴν σκιὰν ὀπίταν ἀποθάνω

« Πλατάνου ὅστις γέρασε,

Ἔτα κόκκαλά μου θάψατε καὶ γράψατε ἐπάνω :

« Ο ΟΔΩΠΟΡΟΣ ΠΕΡΑΣΕ. »

ΕΡΡΙΚΟΣ Η' καὶ ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΣΤ'.

Αἱ βασιλεῖαι Ἑρρίκου τοῦ Η' καὶ Ἐ-
δουάρδου τοῦ ΣΤ' θέλουσι μείνει σημειω-
μένοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἕνεκα τῆς εἰσαγωγῆς
καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς θρησκευτι-
κῆς μεταρρυθμίσεως τῶν διαμαρτυρουμέ-
νων ἐν Ἀγγλίᾳ.

«Τὸ ἀποσπάσαν τὴν Ἀγγλίαν ἐκ τῆς
Ῥώμης σχίσμα, λέγει ἱστορικός τις, δὲν
ὑπῆρξεν ἐν πρώτοις ἔργον τῆς πολιτικῆς,
ἀλλὰ μᾶλλον γέννημα πάθους ἀσυγγνώ-
στου καὶ ὑπερκράνου ὀρμῆς... Ἡ αὐτὴ
τῆς Ῥώμης, ἥτις ἔσχεν ἐπὶ τοῦ κράτους
τῆς Ἀγγλίας μεγαλητέραν τὴν ἐπιρροὴν
ἢ ἀλλαχοῦ ποῦ, ἐξίσταται καὶ ἀγανακτεῖ
ὅτι εὗρεν ἐκεῖ ἀντίστασιν... Καὶ ναὶ μὲν
σχίσμα ἀπλῶς ἦτο κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ὁ
κλονισμὸς ὁ μέλλων νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἐντε-
λῆ ἀποχωρισμὸν ἐδόθη ἤδη, ἀδύνατον δὲ
ἦτο νὰ προληφθῇ βασιλευούσης μετὰ ταῦ-
τα τῆς Μαρίας.»

Ἑρρίκος ὁ Η' βασιλεύων ἐν ἔτει 1509
κατ' ἀρχάς ἀπεδοκίμαζε τὸν Λούθηρον,

ὥστε ἤξιώθη παρὰ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ
Γ' τοῦ τίτλου ἀπρόμαχος τῆς πίστεως·
ἀλλ' ὁ ἔρω· αὐτοῦ διὰ τὴν Ἄνναν τὴν Βο-
ληνίαν, κυρίαν τῆς τιμῆς τῆς βασιλείτης
Αἰκατερίνης, ὀλεθρίως αὐτὸν παρέσυρεν εἰς
τὸ σχίσμα.

Αἰτήσας παρὰ Κλημεντίου τοῦ Η' δια-
ζύγιον, ὅπερ δὲν παρεχωρήθη αὐτῷ κυρίως
ἕνεκα τῆς ἐπιρροῆς τοῦ αὐτοκράτορος Κα-
ρόλου τοῦ Ε' ἀνεψιοῦ τῆς ἐξ Ἀραγῶνος
Αἰκατερίνης, ἀπεφάσισεν ἀμέσως ν' ἀπο-
σεῖσῃ τὸν ζυγὸν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας·
ὅθεν τὸ 1533 ἐνομφεῦθη Ἄνναν τὴν Βο-
ληνίαν, ἀφοῦ διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἐπι-
κρατείας Θωμᾶ Κρόμβελλ ἐξητήτατο τὴν
γνώμην τῶν περιωνυμοτέρων πανεπιστη-
μίων τῆς Εὐρώπης, ὧν τὰς ψήφους ἠγό-
ρασεν ἀδρά τῇ πληρωμῇ.

Ὁ Πάπας βεβαίως ἐξέδωκεν ἀπορισμὸν κα-
τὰ τοῦ αὐτεργοῦ τοιοῦτου ἀνοσίτου γάμου,
συνεπέα τοῦ ὁποῦ ἡ Αἰκατερίνη καθί-
στατο σύζυγος ἀπαρνηθεῖσα. Ἀλλ' ὁ βα-
σιλεὺς οὗτος, αὐτοκρατορικὸς καὶ πλήρης
ὀργῆς, ὅπως ὁ Σαίξπηρ τόσον καλῶς τὸν
ζωγραφίζει, ἀνεκνήρυχθη ἀμέσως τῇ συγκα-
τανεύσει τοῦ ἱερατείου καὶ τῆς Ἀγγλικῆς
βουλή· ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς ἐθνικῆς ἐκ-
κλησίας· ἀντικαθιστῶν ὅμως ἐν τῇ ἐπι-
κρατείᾳ τοῦ τὸν Πάπαν, δὲν ἔσχε τὴν ιδέαν
ν' ἀποβάλλῃ τὴν καθολικὴν πίστιν. Ἀλλ'
ὅτε ἀπερρίφθη ὁ τῆς ὑπεροχῆς ὄρκος, δὲν
ἀπήτει ὁ βασιλεὺς Ἑρρίκος ἀπὸ τοῦς ὑπη-
κόους του, καὶ ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ σφρα-
γιδοφύλακος Θωμᾶ Μόρου καὶ τοῦ φίλου
του Φίσχερ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ῥόστεστερ,
δύο τῶν τιμιωτέρων καὶ μᾶλλον τιμωμέ-
νων προσώπων τοῦ τόπου καὶ τῆς ἐποχῆς
ἐπέμφθησαν εἰς τὰ βασανιστήρα· καὶ ἡ βουλή
δὲ τότε πιστὴ εἰς τὰς παρακινήσεις ἢ
μᾶλλον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως
ἐξέδωκε ψήφισμα δι' οὗ, καταργοῦσα τὰς
μονὰς, ἀπέδιδεν εἰς τὴν βασιλείαν τὰ εἰ-
σοδήματα αὐτῶν. Ἐκτοτε πλέον ἢ μεταρ-
ρύθμισις μετὰ θάρρους ἀνεκνήρυχθη, ἀπέμε-
νον δὲ μόνον ἢ διοργάνωσις καὶ ἡ διάδοσις
αὐτῆς.

Ἑρρίκος ὁ Η' δὲν ἔσχε τὸν ἀπαιτούμε-
νον χρόνον νὰ ἀναπτύξῃ αὐτὴν πλειότερον,